

Komunikační přístupy

Ideál výuky přírodovědných předmětů

XS152 Pedagogická komunikace

Řekněme, že existuje něco jako typická hodina ...

**... jak by podle vás měla vypadat, aby byla podle
vás skvělá?**

(z výzkumů víme, že máte max. 35 minut na výuku – udělejte plán
včetně času)

Komunikační přístupy

- Mortimer a Scott (2003) – 4 dimenze na základě os interaktivní-neinteraktivní, dialogický-autoritativní.
- interaktivní - střídání mluvčích
- neinteraktivní - mluví pouze jeden, typicky učitel
- dialogický - vyjadřování různých úhlů pohledu a názorů
- autoritativní - jediném, správné hledisko

Komunikační přístupy

- **Autoritativní–interaktivní (A/I)**

Přístup, pro nějž je typické udržování rutinního IRF scénáře. Učitel klade otázky a hodnotí, zda jsou odpovědi žáků správné. Soustředí se na hledisko vědecké platnosti, nevěnuje pozornost odlišným názorům a představám žáků.

Komunikační přístupy

- **Dialogický–interaktivní (D/I)**

Přístup se zabývá představami žáků, jejich mimoškolními zkušenostmi, jejich názory. Zúžitkovává je a nemá hodnotící aspekt. Učiteli nejde o tvorbu konkrétního stanoviska. Namísto toho se snaží vyvolávat u žáků různé reakce a pracovat s kontrastními stanovisky, které z nich vzejdou.

Komunikační přístupy

- **Autoritativní–neinteraktivní (A/NI)**

Přístup, kdy učitel monologicky přednáší vědecký obsah a nepřihlíží ke kontrastním stanoviskům.

Komunikační přístupy

- **Dialogický–neinteraktivní (D/NI)**

Přístup spočívá v tom, že učitel pracuje s kontrastními stanovisky a předkládá vědecké hledisko. Učitel tedy přednáší, nezapojuje žáky do hovoru, ale je prezentována diskuse, v níž zaznívají různé názory a stanoviska k témuž problému.

Výuka na školách a komunikační přístupy

Typická výuka přírodovědných předmětů odehrává jako autoritativní,

- a to jak u nás (Hübelová, Janík, & Najvar, 2008; Janík, Janíková, Najvar, & Najvarová, 2008),
- tak v zahraničí (Lehesvuori & Viiri, 2015; Mercer, Dawes, & Staarman, 2009; Teo, 2016).

Výuka na školách a komunikační přístupy

Komunikace ve vyučování je kombinací **autoritativního neinteraktivního (A/NI)** přístupu reprezentovaného výkladem učitele a **autoritativního interaktivního (A/I)** přístupu v rámci známé IRF (*initiation – response – feedback*) struktury (Sinclair & Coulthard, 1975). V rámci této struktury učitel pokládá (typicky uzavřenou) otázku, na kterou žák krátce odpovídá a jeho odpověď je hodnocena.

Kritika tohoto stavu

- omezuje sdílení žákovského chápání konceptů
- navázání probíraného učiva na jejich dosavadní zkušenost
- **Typické benefity dialogického přístupu (vyučování)**

Benefits DiVy v přírodovědných předmětech

- dochází k hlubšímu učení (Furtak & Shavelson, 2009)
- v afektivní, kognitivní, tak i behaviorální rovině (Cornelius-White, 2007)
- vyšší motivace věnovat se i do budoucna přírodovědným oborům (Chin, 2007; Kiemer, Gröschner, Pehmer, & Seidel, 2015)

Ideál výuky přírodovědných předmětů

„smysluplné vyučování a učení přírodovědných předmětů se bez aspektu autoritativního neobejde“ (Lehesvuori & Viiri, 2015, s. 11)

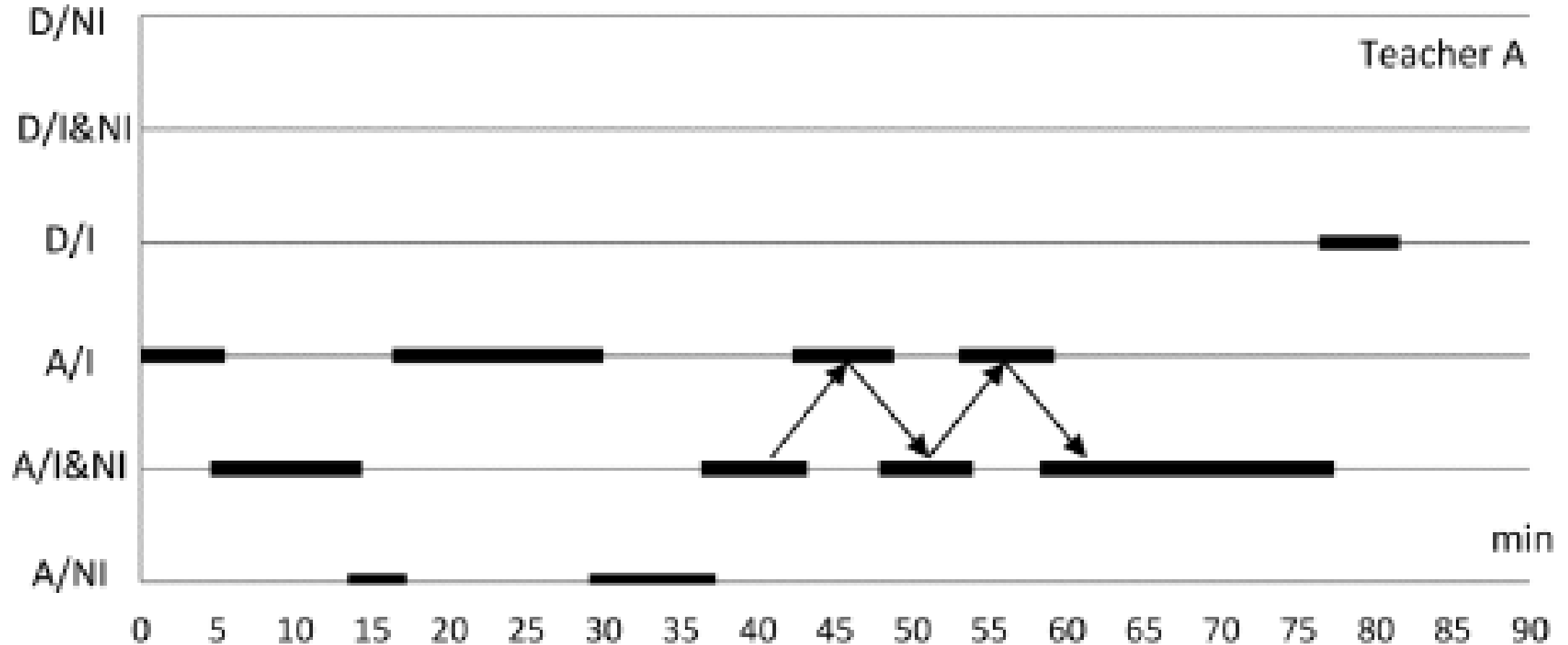
Podle stávajících výzkumů (Scott & Ametller, 2007) se zdá být **ideální kombinace obou přístupů** – v rámci dialogického přístupu jsou uváděna rozdílná stanoviska, názory a pohledy na problematiku, aby následně v autoritativním přístupu došlo k prezentaci vědeckého stanoviska, a došlo tak ke konfrontaci informací nasbíraných v dialogické části.

Tabulka 4

Hlavní cíle, resp. realizace komunikativních přístupů (nejčastější cíle/realizace jsou uvedeny pod zkratkou pro příslušný komunikativní přístup)

A/NI	A/NI + I	A/I	D/I	D/NI
činit závěry	aktivovat žáky v průběhu výuky	prověřovat znalosti	uvádět do tématu, zpřístupňovat	vyvolávat různé představy žáků, spojovat je s vědeckými koncepty
uvádět	vkládat kontrolní otázky	kontrolovat chování třídy (registrováno zejména při reflexi)	nechávat otevřeným, vyvolávat zvědavost	—
řídít (registrováno zejména při reflexi)	vkládat výklad na podporu vědeckého hlediska	prověřovat, kontrolovat	prohlubovat porozumění	—

Plán výuky jako plán komunikačních přístupů

Váš úkol - plán mikrovyučování

ČAS	ČINNOST	CÍL	KP	POZNÁMKY
0:00 – 1:30	Ptám se, co vědí o vlnění	Aktivizace Nalazení na téma	DI	Dobré odpovědi pochválím, nesprávné si zapíšu a vysvětlím, proč jsou špatné během dalšího průběhu hodiny
1:30 – 4:00	Vysvětlení základních pojmů	Znalost termínů	ANI	Prezentace, modely

Váš úkol II – vyhodnocení MV

- Jak probíhalo mikrovyučování z hlediska KP?
- OO VKP - počet
- Uptake - počet
- Triadická interakce – podíl času tria na celém mikrovyučování

Pojďme si to vyzkoušet

- Vezměte si papír
- Sledujte mikrovyučování
- Zaznamenávejte přechody mezi komunikačními přístupy a čas

Reflexe a zpětná vazba na hodině

- Každý si vezměte jeden zpětnovazební arch
- Sledujte mikrovyučování a pište si poznámky
- Diskuze

Příště „naostro“

- Mám mikrovyučování = **MINIMÁLNĚ DEN PŘEDEM** posílám **vyplněný plán MV**
- Jsem analytik = očekávám videa a poté mám **týden na jejich vyhodnocení (14.12. mají všichni výsledky)**
- Další role: zpětnovazebník, aktivní naslouchající

Příště „naostro“

POZOR!

- studenti: nejste „v roli“ – nikam se nestylizujte
- učitelé: cílem není naučit co nejvíce, ale zapojit v maximální možné míře prvky dialogického vyučování